

גליון תתצג • עדש"ק פרשת נצבים-וילך

• שנת העשרים •

לקראת שובת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

“הקהל” – חובת הכהן להקהיל את העם

איך מתעורר אדם לתשובה ע"י “ברכה”?

גדר מצות תשובה לשיטת הרמב"ם

הטוב בעולם – גובר ומנצח!

קובץ זה יוצא לאור
לעילוי נשמת האי גברא רבא, רודף צדקה וחסד
זכה לפזר מכספו להדפסת תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע
הרב החסיד ר' מאיר בהר"ר שמחה יצחק ע"ה זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
נלב"ע ביום ג' סיון ה'תשפ"א
תנצב"ה

* * *

ולזכות יבלחטו"א בניו הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי', הרב צבי הירש זלמנוב,
הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,
הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

תוכן ענינים

בצהי"ת.

ב. מקרא אני דודש.....

איך מתעורר אדם לתשובה ע"י "ברכה"?

מדוע נאמר בכתוב שע"י שיבואו על האדם "הברכה והקללה" יתעורר לתשובה, הרי לכאורה ההתעוררות לתשובה היא ע"י הקללה דווקא? / באם לא מצויים "להעשיר" את העני, מדוע חייבים לספק לו "סוס לרכוב עליו"? / ביאור גודל הצער ב"קללה" המגיעה אחרי "ברכה", והוכחה מלשון הכתוב שגם החוטאים מקבלים את "הברכה" לפני "הקללה"

(ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 118 ואילך)

ה. פנינים.....

מצות הקהל - מעין מעמד הר סיני (עניין לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 187 ואילך)

שנה ראשונה או שנה שמינית? (ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 197 ואילך)

ו. יינה של תורה.....

חובת הכהן להקהיל את העם

מדוע העמידה "בגדרים ובפרצות" היא סימן ההיכר לכהנים? / מפני מה דווקא לשב מאהבה וזדונות נהפכים לזכיות? / מהו סוד הקטורת של יום הכיפורים? / וכיצד מקיימים את מצוות הקהל הרוחנית בזמן הגלות?

(ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 127 ואילך)

ז. פנינים.....

"יבחר לנו" ו"ובחרת בחיים" (ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 281 ואילך)

רועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם (ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 220 ואילך)

ח. חידושי סוגיות.....

גדר מצות תשובה לשיתת הרמב"ם

יפלפל בקושיית העולם אמאי מנה הרמב"ם רק הוידוי ולא עצם מצות התשובה למצוה, ויקשה על ביאור המנ"ח / ידחה הסברא דהיא מן הציוויים הכוללים שאינם נמנים / יסיק ע"פ ביאור דברי המב"ש שוידוי ותשובה ענין אחד הם

(ע"פ לקיטו שיחות חיד"ע עמ' 18 ואילך)

ט. תורת חיים.....

הטוב גובר ומנצח!

י. דרכי החסידות.....

אור הנשמה שבנינו

לקראת שבת קודש פרשת נצבים-ויף, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתצב), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש בצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השק"ט פירוטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם (ובפרט, במדור "חידושי סוגיות", שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים), ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכו"ו, והם על אחריות המערכת כלל, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויכיל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונזכה לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב מאיר יעקב זילברשטרם, הרב צבי שירש וזלמנו, הרב שלום חריטנוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל וריצס, הרב אליהו שוויכה

מכון 'אור החסידות', סניף ארץ הקודש ת.ד. 2033 כפר חב"ד, 6084000 • טל' מערכת: 03-3745979 orhachasidutil@gmail.com
Or Hachasidus - Head Office, 1469 President st. #BSMT, Brooklyn, NY 11213 - United States (718) 534 8673

מקרא אני הדרש

ביאורים בפשוטו של מקרא

איך מתעורר אדם לתשובה ע"י "ברכה"?

מדוע נאמר בכתוב שע"י שיבואו על האדם "הברכה והקללה" יתעורר לתשובה, הרי לכאורה ההתעוררות לתשובה היא ע"י הקללה דווקא? / באם לא מצויים "להעשיר" את העני, מדוע הייבים לספק לו "סוס לרכוב עליו"? / ביאור גדול הצער ב"קללה" המגיעה אחרי "ברכה", והוכחה מלשון הכתוב שגם החוטאים מקבלים את "הברכה" לפני "הקללה"

בפרשתנו (נצבים ל, א-ב): "והי' כי יבואו עליך כל הדברים האלה, הברכה והקללה אשר נתתי לפניך, והשבות אל לבבך בכל הגוים אשר הדיחך ה' אלקיך שמה. ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו, ככל אשר אנכי מצוך היום, אתה ובניך, בכל לבבך ובכל נפשך".

ותוכן הענין, שבסופו של דבר ישוב כל אחד מבני ישראל בתשובה שלימה לה' - כי גם מי שעבר על דרכי ה' וכו', הנה על ידי זה שיבואו עליו "כל הדברים האלה", הרי יתעורר להשיב אל לבו ("והשבות אל לבבך") עד שישוב אל ה' בפועל ("ושבת עד ה' אלקיך רגו").

אמנם צ"ב, מה ענינה של "הברכה" כאן? מובן שמצב של "הקללה" - ה' ישמרנו - גורם לשבירת הלב וכו', וזו סיבה להתעוררות תשובה; אבל כיצד יתעורר האדם בתשובה מכה "הברכה" שבאה עליו?

וכן הקשה באור החיים הק' (וגם בפירושו הש"ך עה"ת): "למה הוצרך לומר 'הברכה'? כיון שדבר הסובב התשובה הוא מורא הקללה - לא הי' לו לומר אלא 'כי יבוא עליך הקללה'!" והנה, מזה שרש"י בפירושו עה"ת לא פירש מאומה, אף שדרכו ליישב ולבאר כל דבר הקשה והדורש ביאור ב"פשוטו של מקרא" - מובן שלפי "פשוטו של מקרא" אין מקום לקרוא זו מעיקרא (כי הענין מובן מאליו), וכדלקמן.

ב. ביאור הענין:

לקראת שבת

ג

בפרשה זו מבואר כיצד הרגש הצער מ"הקללה" יעורר את החוטא לחזור בתשובה, וכפי שמסיים הכתוב – לתשובה נעלית כזו שהיא "בכל לבבך ובכל נפשך".

ומובן בפשטות, שכשם שהתשובה היא באופן נעלה ביותר, עד שחודרת תוך פנימיות לבבו ונפשו – כמו כן מחוייבת להיות סיבתה, הרגש הצער של "הקללה", שהרגשת הצער היא באופן מכאיב במיוחד, יותר מכפי הרגיל בכגון דא.

מה באמת גורם לצער "הקללה" להיות קשה במיוחד, יותר מכפי הרגיל – על זה מבאר הכתוב שהמיוחד כאן הוא ש"כי יבואו עליך כל הדברים האלה הברכה והקללה", והיינו: שכל פרטי "הקללה" יבואו לאחר שבאו קודם לה כל פרטי "הברכה";

והרי מטבע האדם הוא, אשר אינו דומה כלל הצער מדבר לא-טוב סתם, להצער מדבר לא-טוב שבא לאחר שקדמו דבר טוב, שאז נרגש וכולט החסרון של הלא-טוב הרבה יותר, הן בכמות והן באיכות.

וזו הכוונה כאן, שכאשר באה "הקללה" לאחר "הברכה", אזי מורגשת "הקללה" בכפף עוצמתה וחרירותה (הרבה יותר מאשר אם מלכתחילה לא היתה "ברכה"), ולכן בכוחה לעורר גם התשובה בכל מעלתה ותוקפה – "בכל לבבך ובכל נפשך".

ג. והנה לפי ביאור זה הרי השייכות של "הברכה" כאן מובנת בפשטות, ויש לומר שזהו פשוט כ"כ שלכן לא הוצרך רש"י לפרש דבר, כי הוא מהדברים המפורסמים וידועים אפילו לתלמיד צעיר, אשר עשיר שנתהפך עליו הגלגל ונעשה עני (ר"ל) צערו גדול פי כמה ממי שהי' תמיד עני.

ולהוסיף, שתוכן זה מובן גם מתוך דברי רש"י גופא - עייף בפרשת ראה (טו, ח):

הכתוב מדבר שם במצות הצדקה – "כי יהי' בך אביון . . לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיך האביון, כי פתוח תפתח את ירך לו והעבט תעביטנו די מחסורו אשר יחסר לו". ומפרש רש"י:

"די מחסורו – ואי אתה מצווה להעשירו; אשר יחסר לו – אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו".

ולפום ריהטא נראים שני 'דיבורים' אלו כסותרים זה את זה, דאם "אי אתה מצווה להעשירו" – למה תהי' מחוייב להעמיד לו "סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו", ענינים שאינם מוכרחים לצורך הקיום והפרנסה כו' ("עשירות")?

אלא, שהכתוב מדייק "די מחסורו אשר יחסר לו", ומכיון שהוא הורגל במציאות של "סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו", הרי עתה אין זה בשבילו ענין של "עשירות" אלא דבר הכרחי;

ונמצא מובן, איפוא, שדוקא מי שנתברך והורגל בעשירות – הרי כשנעשה "אביון" (ח"ו) חסרונו גדול יותר: כל עוד לא השיג "סוס" ו"עבד", אף שיש לו כדי פרנסתו וקיומו, עדיין

לקראת שבת

מצטער הוא ומרגיש הוא "אשר יחסר לו"; בעוד חבריו, שלא נתברך לפניו ולא הורגל בחיי עשירות, קל לו יותר להגיע לסיפוק ומנוחה, גם בלי "סוס" ו"עבד".

ד. אמנם לפי כ"ז יש מקום עיון, והוא:

כוונת הכתוב כאן היא, כנ"ל, לבאר שהקב"ה יסבב הסיבות עד שבֹּא אחד ואחד מבני ישראל יעשה תשובה שלימה.

ובכן, את"ל שהתשובה באה על ידי "הקללה" לבד – אתי שפיר, שאם ח"ו לא אסתייעא מילתא באופן אחר, הרי שמצב של "קללה" גורם ומעורר היהודי מיד לשוב לה';

אולם לפי דרכנו, שהכתוב כאן מדבר בשלימות התשובה המתעוררת דוקא ע"ז ש"הקללה" באה לאחר "הברכה" – לכאורה אין זה "שווה לכל נפש"! דהלא אין כל אחד ראוי לקבל את "הברכה" מקודם.

אך הביאור בזה, שבאמת אין לך אדם מישראל שלא קיבל את "הברכה" – וכפי שמוכן מתוך דברי רש"י בתחילת פ' ראה:

הכתוב אומר שם "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה. את הברכה אשר תשמעו אל מצות ה' וגו'". ומפרש רש"י את התיבות "אשר תשמעו": "על מנת אשר תשמעו".

וכוונתו מבוארת (וראה במפרשי רש"י שהאריכו), שלא אמר הכתוב "את הברכה אם תשמעו" אלא "אשר תשמעו":

הלשון "אם תשמעו" פירושו – שדוקא אם יקיים את הענין הדרוש, אז (לאחר קיומו) יקבל את שכרו ("הברכה");

אולם הלשון "אשר תשמעו" – "על מנת אשר תשמעו" – פירושו, שהדבר ניתן מיד, אלא שנתניה זו היא "על מנת", בתנאי שיעשה דבר פלוני. וכן הוא בנידון דידן, שהקב"ה נותן לבני ישראל את "הברכה" בוודאי, ורק שכדי שתתקיים אצלם ברכה זו בא התנאי "אשר תשמעו".

ומעתה מובן, שגם מי שחטא ופגם ועבר את הדרך ונענש על זה לאחר שחטא, הרי גם אצלו באה "הברכה" בתחילה – ורק שלאחר מכן, כשלא קיים את התנאי (לשמור את התורה והמצוות), אז נשתנה המצב כו';

שוב אתי שפיר, שתוכן הפרשה, בדבר תשובה שלימה הבאה לאחר "כל הדברים האלה הברכה והקללה", הוא ענין השייך לכל אחד ואחד מישראל.

ויהי רצון, שמאחר שכל אחד בוודאי יקיים את התנאי ד"אשר תשמעו אל מצוות ה'", הרי שוב תתקיים אצלו "הברכה" בקביעות, והתשובה שלו לא תהי' תשובה על חטא, אלא בבחינת "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" – וכמבואר בסה"ק, שזהו ענינה של "תשובה עילאה" (ראה לקו"ת ר"פ האינינו. ובכ"מ) – בשמחה ובטוב לבב ומתוך כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל מכל כל.

ולכן נקט הכתוב בזמן מצות הקהל הוא "מקץ שבע שנים", "שהיא השנה השמינית", ללמדנו שענינה של מצות הקהל הוא להמשיך את ההתעוררות ליראת ה' שהיתה בשנת השמיטה גם לשמיטה הבאה.

מצות הקהל – מעין מעמד הר סיני

מקץ שבע שנים ג' בכוא כל ישראל ג' הקהל את העם ג' (לא, יואלך)

יש לעיין מה טעם המתין הכתוב בציווי מצות הקהל עד סיום התורה, דאף שלא נתחייבו במצוה זו עד כניסתם לארץ, הרי מצינו כמה וכמה מצוות התלויות בארץ שנאמרו בכתוב עוד קודם לכן?

ויש לבאר זה על פי מה שכתב הרמב"ם בענין מצות הקהל (הל' חגיגה פ"ג ה"ז): "חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע כו' כיום שניתנה בו בסיני כו', ויראה עצמו כאילו נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה". ונמצא שמצות הקהל היא מעין מעמד הר סיני.

ויש לומר בביאור הדבר, שתכלית מצות הקהל היא כדי שיהי' מתן תורה חקוק בלבם של בני ישראל גם לאחר שייכנסו לארץ ישראל, ולא יהיו עוד במקום שבו קיבלו את התורה, ולאחר הסתלקותו של משה מקבל התורה. ולצורך זה צריך שיהי' אצלם מזמן לזמן מעין מעמד הר סיני, כדי לחזקם ולזרזם במצוות התורה.

ועל פי זה מובן דשאני מצות הקהל משאר מצוות התלויות בארץ: שאר המצוות התלויות בארץ - אין זה אלא תנאי במקום וזמן חיובן, שאין חייבים בהן עד שייכנסו לארץ; מה שאין כן מצות הקהל, שעצם יציאתם מהמדבר וכניסתם לארץ היא הגורמת והמחייבת מצוה זו, ולכן דוקא מצוה זו נאמרה לישראל בסמיכות ליציאתם מן המדבר ולהסתלקותו של משה, שהם המאורעות המחייבים מצוה זו.

שנה ראשונה או שנה שמינית?

מקץ שבע שנים במועד שנת השמיטה ג' הקהל את העם ג'

מקץ שבע שנים - בשנה ראשונה של שמיטה, שהיא שנה שמינית (לא, י.ב. רש"י)

צריך ביאור בכפל לשון רש"י "בשנה ראשונה של שמיטה, שהיא שנה שמינית", שהרי מובן מאליו ששנה ראשונה של שמיטה היא השנה השמינית.

ויש לומר שבלשון זה נתכוון רש"י ליישב קושי בענין זמן מצות הקהל:

המכוון במצות הקהל הוא כדברי הכתוב "למען ישמעו ג' ויראו את ה' אלקיכם וגו'" (לא, יב). אמנם לפי זה יוקשה למה נקבע זמנה של מצוה זו "מקץ שבע שנים", והרי לכאורה הזמן המתאים לחיזוק ולהתעוררות הוא בהתחלתה של תקופה חדשה, ולא בסיום התקופה הקודמת.

וזהו מה שמיישב רש"י בלשונו "בשנה ראשונה של שמיטה, שהיא השנה השמינית":

זמן מצות הקהל הוא אכן "בשנה ראשונה של שמיטה" - בתחילת תקופה חדשה, כדי לעורר ולחזק את ישראל ביראת ה' ובקיום התורה והמצוות במשך השמיטה החדשה.

אלא שלפי זה יוקשה למה נקט הכתוב "מקץ שבע שנים", שהוא לשון המורה על סיום התקופה הקודמת, ולא על התחלת התקופה החדשה. וכדי לתרץ קושיא זו ממשיך רש"י "שהיא השנה השמינית":

"השנה השמינית" היא השנה שבאה לאחר שנת השמיטה, שבה היו ישראל פנויים מעבודת האדמה, ולכן הי' להם יותר פנאי לעסוק בלימוד התורה, המביאה לידי יראת ה' ושמירת המצוות (ראה ספורנו בהר כה, ד. אברבנאל כאן. ועוד). ולכן נקבעה מצות הקהל מיד לאחר שנת השמיטה, כדי להמשיך אותה התעוררות והתחזקות של שנת השמיטה גם לשנה שלאחרי, "השנה השמינית", ולכל השנים הבאות.

המזרח מודפס
העילוי נשבת

הרה"ח ר' יהודה לייב ב"ר

מדרכי אברהם ישע"י

ע"ה ט"ו

מזכ"ר ב"ק ארמ"ר ז"ע

נב"ע רד נ"סן התש"פ

תנצ"ה

יגה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

חובת הכהן להקהיל את העם

מדוע העמידה "בגדרים ובפרצות" היא סימן ההיכר לכהנים? / וכיצד מקיימים את מצוות הקהל הרוחנית בזמן הגלות?

לשם קיום ציווי "הקהל את העם האנשים הנשים והטף" (פרשתנו לא, י ואילך) במוצאי שביעית, היו "כהנים עומדים בגדרים ופרצות, וחצוצרות של זהב בידיהם, תוקעין ומריעין ותוקעין", ובכך מקהילים את העם אל בית המקדש.

עבודה זו הייתה כה חשובה וכה מהותית בין תפקידי הכהנים, עד ש"כל כהן שאין בידו חצוצרות, אומרין דומה זה שאין כהן הוא" ! (תוספתא סוטה פ"ז, ח).

ויש לתמוה:

עניינם של הכהנים הוא לעמוד לשרת בבית המקדש, וכפי שתיאר הרמב"ם (הל' כלי המקדש ריש פ"ד), ש"הכהנים הובדלו . . לעבודת הקרבנות". ואם כן, מהי שייכותם המיוחדת למצוות "הקהל", שדוקא הם התוקעים להקהיל את העם, מה גם שהתקיעה בחצוצרות הייתה רק הכנה והבשר למצוות הקהל?

והתמיהה גדלה ממה שאמרו במדרש שם שעבודה זו הייתה ההוכחה שהעוסק בה הוא כהן, ועד שכל כהן שאין בידו חצוצרות אומרים עליו "דומה זה שאין כהן הוא". ולכאורה, מדוע עניין זה הוא כה יסודי במהות הכהן?

עבודת הכהנים – "שימו קטורה"

ביאור העניין:

בברכת משה רבנו לשבט לוי, מתאר את תפקיד הכהנים ובמרכזה את הקטרת הקטרת: "שימו קטורה באפך וכליל על מזבחך" (ברכה לג, י). ומכך שהכתוב מפרט את עבודת הקטרת בפני עצמה, מובן שיש חשיבות מיוחדת בעבודה זו, ובה מתבטא תוכן עבודתם בכלל.

בעבודת הקטורת עצמה, מצינו שני אופנים: ישנה הקטורת שהיו הכהנים מקטירים משך כל ימות השנה בשחרית ובין הערביים, וישנה הקטורת שאותה הי' הכהן הגדול מכניס לקודש הקדשים אחת בשנה ביום הכיפורים.

בהגדרת עבודת הכהנים, שעיקרה הוא עבודת הקטורת, יש הדגשה מיוחדת על הקטורת של יום הכיפורים דווקא, וכפי שמצינו בספרי על הפסוק "שימו קטורה באפך": "זו קטורת שלפני ולפנים".

ואף שקטורת זו של יום הכיפורים הייתה מוקטרת דווקא על ידי הכהן הגדול ולא על ידי שאר אחיו הכהנים, הרי אין במשמע ששאר הכהנים אינם שייכים לעבודה זו, כי אם אדרבא: הכהן הגדול הי' עובד עבודה קדושה זו בשם ובשליחות שאר הכהנים, ומוציא אותם ידי חובתם בהקטרה זו.

הדבר מובן גם בסדר הפסוקים בברכת משה (שם ח). בתחילת הברכה מדבר הוא אודות כללות שבת לוי: "ולאזוי אמר", ואזי ממשיך לתאר את הכהן הגדול: "תומיך ואוריך לאיש חפידך", וזאת משום שהאורים והתומים ושאר ענייני הכהן הגדול נעשים בשם ובשליחות הכהנים כולם.

ומעתה יש להבין מהי פנימיות עניין הקטורת, שהיא עיקר עבודת הכהנים, ומהו המיוחד בהקטרת הקטורת של יום הכיפורים, והטעם לכך שהיא עיקר בעבודת הכהנים.

ביום הכיפורים "לית לי' רשותא לאסטוני"

סוד מהותה הפנימית של הקטורת נתבאר בזוהר הקדוש (זהר חדש שיר השירים עה"פ "משכני אחריך נרוצה" ד"ה "פתח ר' שמעון . . משכני") שהיא מעבירה ומקנחת "זוהמא וטינופא דיצר הרע". וכן נתבאר בסה"ק (ראה ספר המאמרים תרנ"ז עמ' קסז ואילך), שסגולתה של הקטורת היא לנקות ולתקן את מקום החושך מהקליפות ומהחטאים, וכאותה "חלבנה" מסממני הקטורת, שהי' ריחה רע, והיא מורה על פושעי ישראל (כריתות ו, ב. וראה פרש"י תשא ל, לד), ועל ידי הקטרת הקטורת נהפכת להיות "ריח ניחוח לה".

כל זאת הוא באשר לקטורת של כל השנה כולה, בזמנים ששייכים עניינים של "זוהמא וטינופא" של חטאים ועוונות. אך ביום הכיפורים, עניין הקטורת הוא באופן נעלה הרבה יותר. ביום זה הלא אין לשטן שליטה כלל, כי מאחר ש"אז יתענו בני ישראל וישוכו בתשובה" ו"נקיים הם מעוון", הנה "לית לי' רשותא לאסטוני" (ויקרא רבה פכ"א, ד. ויפה תואר שם).

ביום הכיפורים עניין הקטורת אינו לתקן את העוונות ולבטל את הקטרוגים, אלא עבודה נעלית הרבה יותר: להפוך את החטאים לזכויות.

וכפי שנתבאר בדברי חז"ל (יומא פו, ב), ששני מיני תשובות יש: כאשר שב האדם "מיראה", אזי נהפכים לו "זדונות לשגנות", והיינו שהעניינים הבלתי טובים נשארים במהותם הרעה, אלא שמכל מקום אינו נענש עליהם ואין מזכירים לו אותם כי כבר שב בתשובה.

ולעומת זאת, כאשר שב האדם "מאהבה", אזי "זדונות נעשות לו זכויות", שאותם כוחות

לקראת שבת

ועניינים שנפלו בגלות הסטרא אחרא על ידי עוונותיו, נגאלים ועולים משם, ונהפכים לטוב ולקדושה, "כזכיות".

וזוהו ההפרש בין הקטורת של כל השנה לקטורת של יום הכיפורים:

בכל השנה כולה הוא זמן "תשובה מיראה", ואזי עבודת הקטורת היא לדחות את הרע, ולהעביר את הזוהמא. ולעומת זאת, ביום הכיפורים עבודת הקטורת היא להפוך את הרע לטוב, שאותם עבירות וזדונות יהפכו לזכיות.

מדוע דווקא בחצוצרות?

ממה שנתבאר למעלה במהות עבודת הקטורת בכל השנה וביום הכיפורים, נמצא שעבודתם של הכהנים היא לעמול ולהתייגע להעלות את העניינים התחתונים והנחותים לטוב ולקדושה, ובשני האופנים, להעביר הזוהמא, ולהפוך את הזדונות לזכיות.

תפקיד זה מתבטא גם בעניין השני שנזכר בברכת משה, "וכליל על מזבחך" – עבודת הקרבנות. גם עבודה זו עניינה הוא להעלות הדברים הגשמיים לה', וכלשון רבינו הזקן (תניא פל"ד) "ובקרבנות הי' כל החי עולה לה' על ידי בהמה אחת, וכל הצומח על ידי עשרון סלת אחד בלול בשמן".

ונמצא שעבודת הכהנים הייתה בהעלאת הדברים התחתונים הנחותים לה', להפכם לקדושה, הן בעבודת הקטורת והן בהקרכת הקרבנות.

וממילא מובן, שכאשר מגיעה שנת הקהל, ויש לזמן ולהקהיל את כל העם כולו לבית המקדש "למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את השם", שגם אלו שעומדים בדרגות נחותות יתעלו ויבואו אל בית המקדש, הרי זהו תפקידם של הכהנים!

ועל כן, כל כהן וכהן מחויב אז ליטול חצוצרה בידו, ולזמן את העם. ואין להסתפק בזימון העם שכבר נמצא בבית המקדש, אלא יש לפנות אל ה"גדרים ופרצות" ולתקוע שם בחצוצרות, ולהשפיע גם על העם הנמצאים שם שיתקהלו גם הם לבית המקדש, עד אשר "ישמעו" ו"ילמדו" ליראה את השם.

וזימון העם הוא על ידי "חצוצרות" דווקא:

ידוע מאמר הרב המגיד ממעזריטש (אור תורה מה, ד. ובמהדורת קה"ת תשע"ב עמ' קפב ואילך) על הפסוק "עשה לך שתי חצוצרות" (בהעלותך י, ב), ש"חצוצרות" הוא נוטריקון "חצאי צורות". ישראל הם חצי צורה, והקב"ה הוא כביכול חצי צורה, וביחד נעשים הם צורה שלימה. ועל דרך דרשת חז"ל (שה"ש רבה פ"ה, ב) על מה שאומר הקב"ה לעם ישראל "יונתי תמתי" (שה"ש ה, ב), שהוא מלשון "תאומתי". ובייחוד זה נעשית מציאות חדשה, כי בני ישראל היו במצב של "חצי צורה" ועתה נעשית מציאות שלימה.

ומכיוון שנתבאר שעבודת הכהנים היא עבודת הקטורת, ובפרט עבודת הקטורת של יום הכיפורים, שהיא לעשות זדונות כזכיות, על ידי שהאדם נהפך למציאות חדשה, ונהפכים

זדונותיו למציאות חדשה של זכיות, לכן עבודתם בהעלאת העם על ידי ה"חצוצרות" שמהותם היא עשיית מציאות חדשה של "צורה שלימה".

וזוהי הבחינה לדעת האם אכן הוא כהן כדבעי:

אם הוא מרגיש שזהו עניינו, וזוהי מהות עבודתו, והרי הוא יוצא להקהיל את העם לבית המקדש, הרי זה מוכיח למפרע שגם במשך כל שבע השנים הקודמות הייתה עבודתו כדבעי, ובאם לאו: "דומה זה שאין כהן הוא!"

מצוות הקהל גם בזמן הזה

מעבודת הכהנים במצוות הקהל, יש ללמוד הוראה לכל איש ישראל:

אמנם מצוות הקהל אינה נוהגת בזמן שאין כל ישראל על אדמתם (חנוך מצוה תריב), אך כל מצווה קיימת ונוהגת בענייני הרוחניים בכל מקום ובכל זמן (ראה לקוטי שיחות ח"ב עמ' 411 ואילך). גם כאשר גדרי המצווה הם בזמן ומקום מיוחדים, הרי עניינה הרוחני נוהג תמיד, מבלי הבט על כך שאינה יכולה להתקיים כפשוטה. וממילא, הרי תוכנה הרוחני של מצוות הקהל נוהגת גם בימינו, ובכל מקום שיהודי נמצא בו.

ומכיוון שכל יהודי נקרא בשם כהן מאז שהכריז הקב"ה "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (יתרו יט, ו), הרי כל יהודי צריך לנהוג כמו הכהנים בעת מצוות הקהל.

כל יהודי, בכל מקום ובכל זמן, מחוייב לעמוד בחוצות, "בגדרים ובפרצות", ושם "לתקוע בחצוצרות", ולהקהיל את כל בני ישראל הנמצאים שם, אנשים נשים וטף, ללמוד ולשמוע תורה, עד אשר "המאור שבה הי' מחזירים למוטב" (ירושלמי חגיגה פ"א סוף ה"ז, לגירסת המתנות כהונה באיכה רבה בתחילתו), ומשפיע עליהם להיות "ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת", קיום תורה ומצוותי' מתוך יראת שמים.

ועל ידי קיום מצוות הקהל בזמן הזה בעניינה הרוחני, זוכים לקיום מצוות הקהל כפשוטה בבית המקדש השלישי, על ידי שהשי"ת יקהיל את כל בני ישראל "בם עיוור ופיסח הרה ויולדת יחדיו, קהל גדול ישובו הנה" (ירמי' לא, ז), וכל אלו "באו... והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים" (ישעי' כז, ג), בביאת משיח צדקנו.

וזוהו החידוש בכתוב "הקהילו אלי גו":

לכאורה הי' מקום לומר, דכיון שנתעלה משה כ"כ עד שאין שייך לומר שיש לו שלטון על ישראל, נפסק הקשר ר"ל בינו לצאן מרעיתו.

ולזה מלמדנו הכתוב, שאף ביום פטירת משה, שבו "אין שלטון ביום המות" - ביקש להקהיל אליו את כל בני ישראל, כי בכל מצב ובאיזה דרגא שנמצא בו משה, הרי הוא קשור ומאוחד עם צאן מרעיתו, וכלשון רש"י (חקת כא, כא): "משה הוא ישראל וישראל הם משה".

"יבחר לנו" ו"ובחרת בחיים"

החיים והמות נתתי ג' ובוחרת בחיים (ל יט)

פרשת נצבים "קורין לעולם קודם ר"ה" (לקוטי תורה ריש פרשתנו. ע"פ תוד"ה קללות מגילה לא, ב. טושו"ע או"ח סת"כ ס"ד), ומכיון ש"הכל הולך אחר החיתום" (ברכות יב, א), י"ל שהקשר לראש השנה מרומז בפסוק זה, קרוב לסיום הפרשה:

במזמור שאומרים לפני תקיעת שופר נאמר "יבחר לנו את נחלתנו" (תהלים מז, ה), והיינו לפי שראש השנה הוא הזמן שבו מעוררים מחדש את בחירת הקב"ה בעם ישראל. והדרך שבה מעוררים מחדש בחירה זו היא ע"י בחירת ישראל בהקב"ה, שאודותי" מדובר בכתוב כאן - "ובחרת בחיים".

רועי ישראל לא יפרדו מעל צאן מרעיתם

הקהילו אלי את כל זקני שבטיכם ושטריכם ולא תקעו אותו היום בהצטרות להקהיל את הקהל כו, לקיים מה שנאמר ואין שלטון ביום המות (לא, כת. רש"י)

לכאורה תמוה: איך יתכן שדוקא ביום הפטירה היתה ירידה בדרגתו של משה, והרי בצדיקים נאמר "ילכו מחיל אל חיל" (תהלים פד, ח), היינו שהם מתעלים במדרגתם מיום ליום, וא"כ ביומו האחרון הי' משה צריך להיות בתכלית העילוי?

ובפרט ע"פ הידוע (ש"ה ש"ט, א-ב) בענין מארז"ל "חמישים שערי בינה נבראו בעולם, וכולן ניתנו למשה חסר אחד" (ר"ה כא, ב), שביום פטירתו הגיע משה לשער הנו"ן, ואיך אפשר לומר שדוקא אז היתה ירידה בדרגתו? וי"ל הביאור בזה, שענין זה - "אין שלטון ביום המות" (קהלת ה, ח) - הוא למעליותא:

התואר "שלטון" מורה על שייכות בין השולט לנשלט, ובדוגמת מלך השולט על עמו דעם היותו נעלה מהם במדרגתו, "משכמו ומעלה גבוה מכל העם" (שמואל א ט, ב), מ"מ יש לו שייכות וערך אל העם שעליו הוא שולט.

וזוהו "אין שלטון ביום המות", שביום מיתתו נתעלה מרע"ה למדרגה נעלית באין ערוך לגבי העם, עד שלא הי' שייך בו התואר "שלטון", המורה על שייכותו אל העם.

יגדושי סוגיות

עיון ופלפול בסוגיות הפרשה

גדר מצות תשובה לשיטת הרמב"ם

יפלפל בקושיית העולם אמאי מנה הרמב"ם רק הוידוי ולא עצם מצות התשובה למצוה, ויקשה על ביאור המנ"ח / ידחה הסברא דהיא מן הציוויים הכוללים שאינם נמנים / יסיק ע"פ ביאור דברי המבי"ט שוידוי ותשובה ענין אחד הם

כלל רק כמו גירושין והדומה שהתורה כתבה דיני המצוה אם ירצה שעונו יכופר יעשה תשובה על תואר כך וכך". ר"ל דאינה מצוה חיובית, אלא שהרוצה לעשות תשובה אמרה תורה היאך יעשנה. ודייק כן גם מלשון הרמב"ם בריש הל' תשובה שכ' "כל מצות שבתורה כו' כשיעשה תשובה וישוב מחטאו חייב להתודות לפני הא-ל ברוך הוא . . וידוי זה מ"ע כו'", ד"מבואר בדבריו דאין התשובה מ"ע, דלא כתב מ"ע שיעשה תשובה רק אם בא לעשות, מ"ע שיתוודה בפיו". ובאמת כך גם מורים דברי הרמב"ם הנ"ל בס' המצוות "היא שצונו להתודות על העונות כו' ולאמר אותם עם התשובה", היינו שהמצוה היא אמירת וידוי, ולא הזכיר כלל שיש חובה על האדם לעשות תשובה, רק המצוה היא להתודות כשעושה תשובה.

ואע"ג דאמר קרא [בפרשתנו] "ושבת

כתב הרמב"ם בסהמ"צ עשה עג שצונו להתודות על העונות והחטאים שחטאנו לפני הא-ל ולאמר אותם עם התשובה, וזהו הוידוי כו' והוא אמרו כו' והתודו את חטאתם אשר חטאו" (נשא ה, ז). וכבר תמהו רבים בזה, אמאי לא מנה הרמב"ם במנין המצות אלא מצות הוידוי ולא גוף מצות התשובה.

והנה המנחת חינוך מצוה ססד האריך לתרץ שיטת הרמב"ם "דתשובה אינה מצוה . . מ"ע זו [דוידוי] הוי כהרבה מצות מהתרי"ג . . שאינה מצוה לעשות או שלא לעשות רק העשיה על תואר כך וכך נחשב מצוה, כמו גירושין וטוען ונטען . . דדיני המצוה [ש]אם יעשה כך יהיה כך הוי מצוה, ה"נ דהתורה אמרה אם יעשה תשובה יהיה על תואר כך להתודות כו' ובכך תשובתו מקובלת . . אבל אינו מבטל שום מצוה אם אינו עושה תשובה . . כי זה אינו מצוה

הוא המצוה. והנראה בזה, בהקדים דשאני ספר המצוות מספר הי"ד, דבס' הי"ד בא הרמב"ם להורות הלכה למעשה ובוודאי שיש מצוה וחובה על האדם לעשות תשובה, אמנם בס' המצוות הרי מטרת הרמב"ם היא רק למנות המצוות שנכללו במנין תרי"ג, וא"כ יש לומר דכיון שמצוות תשובה היא מה"ציוויים הכוללים התורה כולה" שאינם במנין תרי"ג מצוות, כמו שביאר בריש סהמ"צ בשרש רביעי "שאינן ראוי למנות הציוויים הכוללים התורה כולה. . כאילו יאמר עשה כל מה שצויתך לעשות כו' ואין פנים למנות הציוויי הזה מצוה בפני עצמה שהוא לא יצוה לעשות מעשה מיוחד" (כמו שמביא שם דוגמאות מ"קדושים תהיו", ויערפכם לא תקשו עוד", ועוד). דהנה עיקר התשובה הוא, כמ"ש הרמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ב "ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשהו עוד", ובלשון אגרת התשובה הנ"ל "מצוות התשובה מן התורה היא עזיבת החטא בלבד. . דהיינו שיגמור בלבו בלב שלם לבל ישוב עוד לכסלה למרוד במלכותו ית' ולא יעבור עוד מצוות המלך ח"ו הן במ"ע הן במל"ת". ונמצא שאין התשובה אלא ענין של קבלת מצוות (שמקבל עליו לקיים תרי"ג מצוות), וא"כ היא מה"ציוויים הכוללים", כי אין בה חידוש ו"מעשה מיוחד" שאינו נכלל בקיום שאר המצוות, ובלאו הכי חייב כל אדם לקבל על עצמו עול מצוות, ובלשון הרמב"ם בשורש ד שם בגדר ציווי הכולל – "לא צוה לעשות דבר זולת מה שידענו". ולפיכך לא נמנית מצוות התשובה במנין המצוות, ורק מצוות וידוי נמנית כי חיוב

עד ה"א" (ונזכר במנ"ח שם), הא הרמב"ם גופיה כבר הודיענו בהל' תשובה פ"ז ה"ה דפירוש הכתוב כאן הוא הבטחה וסיפור דברים ולא ציווי (וראה רמב"ן פרשתנו להלן ל, יא. ובסמ"ק (מצוה ג) מנה מצוות תשובה מכתוב זה ד"ושבת עד ה"א").

אולם באמת על שיטת המנחת חינוך קשה מן המפורש בלשון הרמב"ם בכותרת להל' תשובה (וכבר נודע שאף הכותרות הן מגוף לשון הרמב"ם, והרי זהו אף לשונו במנין המצוות דריש ספר היד ע"ס ההלכות), וז"ל: "הלכות תשובה, מצוות עשה אחת והיא שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה", עכ"ל. הרי הרמב"ם ברור מלולו שהמצוה כוללת שני דברים, שישוב מחטאו ויתודה, ועל כרחך צריך לומר דזה שהרמב"ם הזכיר בגוף ההלכות רק חובת וידוי לא בא לאפוקי מצוות תשובה, כי זה ברור שיש מצוה על האדם לשוב מחטאו כמפורש בכותרת (ובעל כרחנו יש להעמיס כן בשאר לשונותיו הנ"ל). ואף שהכתוב ד"ושבת" פירשו כבר שלא בלשון ציווי, עדיין יש לומר מקור למצוה זו בתורה, כי אפ"ל שנכלל בכתוב "ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקשו עוד", פירוש, דציוה רחמנא למול את הלב ולהסיר את קשיות העורף שישנה כבר, וכיון שלא הגדיר הכתוב אם היינו בשכבר גרמו לעבירה בפועל (ענין התשובה) או לאו, על כן שני האופנים נכללו בציווי זה.

ומעתה עלינו לתרץ הטעם שמצוה זו דתשובה אינה נמנית במנין תרי"ג מצוות, וכן ליישב לשון הרמב"ם בספר המצוות שלא הזכיר כלל חובת התשובה ומשטחיות לשונו שם משמע שרק הוידוי

הרמב"ם ריש הל' תשובה העתיק לשונו בכותרת הנ"ל להל' תשובה "שישוב החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה", ופירש "התשובה והיודוי מצוה אחד היא שאין ויודוי בלי תשובה כי מי שמתודה ואינו גומר בלבו לשוב מחטאתו הוא כטובל ושרץ בידו והיודוי הוא גמר התשובה". וכוונתו במשל הטובל ושרץ בידו להא דכתב הרמב"ם גופיה בפ"ב מהל' תשובה ה"ג "כל המתודה בדברים ולא גמר בליבו לעזוב הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת עד שישליך השרץ". וביאור דברי המבי"ט, דבאמת תשובה ויודוי הם שני חלקים של מצוה אחת - כי התשובה היא חלק המחשבה שבמצוה זו, הגמירה בלב לעזוב, והיודוי הוא חלק הדיבור דמצוה זו, בלשון הרמב"ם שם פ"ב ה"ב ש"צריך להתוודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו", היינו לבטא בשפתיו את שנגמר בלבו. ועפ"ז מובן, שמצות ויודוי כוללת החובה לשוב, שהרי בלי התשובה בלב אין תוכן לויודוי, כי מצות ויודוי אינה אמירת תיבות היודוי גרידא, אלא לבטא בשפתיים את הגמירה שבלב. וזהו עומק כוונת הרמב"ם שהביא דוגמא ל"מתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב - הרי זה דומה לטובל ושרץ בידו שאין הטבילה מועלת לו עד שישליך השרץ", דלכאורה, מהו הצורך בדוגמא זו, והול"ל סתם שויודוי בלי עזיבת החטא אינו מועיל. ותו, מדוע לא הביא דוגמא פשוטה מטובל וחציצה על גופו וכיו"ב. אלא שדוגמא זו דוקא מבארת גדרה של תשובה, דכשם ש"טובל ושרץ בידו" אינו ענין צדדי הגורם שהטבילה לא תועיל, כי אין פסול השרץ מגדר צדדי דחציצה המעכבת שהרי

זה (לבטא בשפתיו גמירת הלב לעזוב כו') הוא "מעשה מיוחד" שאינו נכלל בשאר מצות התורה.

אך כד דייקת דוחק לתרץ הכי, כי יעויין ברמב"ם הל' תשובה שם דלאחרי ענין עזיבת החטא ממשך "וכן יתנחם על שעבר", היינו שבתשובה יש עוד ענין (מלבד עזיבת החטא), שהאדם צריך להתחרט על העבר, ואם כן גם בתשובה עצמה יש "מעשה מיוחד" שלא נכלל בשאר מצוות התורה, והדרא קושיא לדוכתא, אמאי לא כלל הרמב"ם מצות התשובה במנין תרי"ג. ובדוחק יש לומר שחרטה על העבר היא פרט בקבלה על להבא, דאם אינו מצטער על העבר ואינו מתחרט עליו ה"ז הוכחה שחסר בקבלתו והחלטתו על להבא, ולכן אין החרטה נחשבת "מעשה מיוחד" (כיון שמוכרחת היא להקבלה על להבא). אבל זהו דוחק גדול, כי בדיני התשובה המבוארים בשו"ע חו"מ סו"ס לד שעל ידם רשע נעשה כשר לעדות, נזכרת רק קבלה על להבא, ומשמע מזה שאפשר לגמור בלב שלם שמכאן ולהבא יקיים מצוות ה' מבלי להרגיש צער וחרטה על העבר. וראה מש"כ הרמ"א שם סל"ג "מיד כשמקבל כו' שלא לעשות עוד סגי ליה". נמצא שהחרטה אינה חלק מן העזיבה. וכן מורה פשוטות לשון הרמב"ם "וכן יתנחם על שעבר", שאינו תנאי ופרט בעזיבת החטא, אלא ענין נוסף. ובכלל יל"ע בתירוץ הנ"ל, דהא סו"ס גם עזיבת החטא (גמירת וקבלת הלב על להבא) נחשבת כדבר שלא "ידענו" ממצוות אחרות, כי אינה דומה הקבלה שבתשובה לקבלת עול מלכות שמים סתם.

והנה המבי"ט בקרית ספר על

מזה וביטוי הדבר בשפתיים), מ"מ סוף סוף אינה מעשה המצוה המפורש בקרא.

והרי זה על דרך מצות תפלה שהיא נחשבת מצוה שבדיבור, כדמוכח בסוגיא דברכות כא ע"א גבי הרהור כדיבור כו', ובאמת זהו פשטות פירוש הלשון "יתפלל", שקאי על הדיבור שבתפלה, וזה אע"פ שעיקר ענין התפלה הוא (לא הדיבור, אלא) המחשבה וכוונת הלב, כדאמרו בש"ס ריש תענית "איזו היא עבודה שהיא בלב . . . זו תפלה", ועד שתפלה בלי כוונה (היינו הכוונה הכללית כגון דע לפני מי אתה עומד וכיו"ב) אינה תפלה (רמב"ם הל' תפלה פ"ד הט"ו. עיי' בחידושי הגר"ח שם), ובמק"א נת' דיוק לשון הרמב"ם בריש הל' תפלה "חייב מצוה זו כך הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום כו'", שגדרה של מצות תפלה הוא – ביטוי של רגש מסויים בדיבור, ובלי הרגש של "תחינה" אין משמעות באמירת תפלה התפלה. וטעמא דמילתא שמ"מ חשיבא למצוה שבדיבור, כי במנין המצוות מונין את ענין הדיבור שבתפלה, ולא את הכוונה שבה. ובמנין המצוות שבריש ספר היד מ"ע ה נקט הרמב"ם "להתפלל אליו", וכן בריש הל' תפלה כתב "מצות עשה להתפלל בכל יום".

וה"ה בנדו"ד לענין תשובה שבמנין המצוות מונין מעשה הידוי שבה, ומהאי טעמא גם בתחילת הל' תשובה הדגיש הרמב"ם ענין הידוי, כדרכו בכל מקום שבתחילת הענין מביא המצות עשה המפורשת בתורה, שבנדון דידן הוא מצות ידוי (וסמך על דבריו בכותרת שגם עצם עשיית התשובה הוא חלק ממצוה זו).

יכול לאחוזו השרץ מבלי שיחצוץ כלל, כהא דתנן מקואות פ"ח מ"ה בטובל ואוחז דבר בידו, וכן אינו מגדר מחוסר זמן שאין טבילה עולה לו וכיו"ב, שכל אלו תנאים צדדיים שהטבילה זקוקה להם, אלא פסול השרץ הוא להיותו היפך כל ענין הטבילה, דכאשר האדם נאחז בטומאה, אי אפשר שבאותה שעה יהי' אצלו ההיפך שלה (טבילה) – עזיבת הטומאה וטהרה; כך הוא בנוגע ל"המתודה בדברים ולא גמר בלבו לעזוב", שהתשובה והידוי הם מעשה אחד של טהרה מטומאת החטא ואם מתודה בלי גמירה בלב לעזוב הרי זה תרתי דסתרי.

ועפ"ז יש ליישב בפשטות מנין מקורה של חובת תשובה מן התורה, כי היא נכללת בציווי ד"והתוודו" הנזכר בפ' נשא, כי גדרו של ידוי הוא שהאדם גומר בלב לעזוב ומוציא בשפתיו מה שגמר בלבו, ואם לא גמר בליבו אין וידויו ולא כלום, ומעתה נמצא שבמה שחייבתו תורה להתוודות חייבתו נמי לשוב בלבו (וראה גם יד קטנה על הרמב"ם כאן פ"א ס"ב).

ישו"ב אתי שפיר ג"כ זה שלא הזכיר הרמב"ם בספר המצוות חובת התשובה, כי אין מטרתו כאן לפרט כל הציוויים שעל האדם אלא רק למנות המצוות שנכללו במנין תרי"ג (כנ"ל), ולכן מנה רק ידוי ולא הזכיר החובה לעשות תשובה, כי מעשה המצוה דמצוה זו (ע"פ המבואר בקרא) הוי אמירת ידוי, ואילו התשובה אינה אלא מחשבת וכוונת המצוה, דאע"פ שהיא מחשבה וכוונה מחוייבת (כי כנ"ל בלעדה אין כאן ידוי, וגמירת הלב לעזוב החטא היא עיקר המצוה, והידוי הוא רק תוצאה

הזרדת חיים

מכתבי עצת והדרכה בעבודת השי"ת בחיי היום יום

הטוב גובר ומנצח!

ידח ממנו נידח".

ובידו של כל אחד לעשות את השנה הבאה לשנה של סיכום טוב מאוד מפעולותיו, על ידי שיפור ושינוי עצמי, והקב"ה הרוצה בתשובה, מסייע גם בזה.

וההחלטה האיתנה לעשות כן מבטיחה ביתר ודאות שתהיי לכל אחד שנה טובה ומתוקה.

בברכת כתיבה וחתימה טובה

(הרטום מארחות קודש חיי"ג עמ' הפס ואילך)

בודאי סוף ההצלחה לבוא

... אכפול עוד הפעם, שלפי דעתי צריך הי' לעודד את ... שאין מתפקידו לעשות חשבונות רבים, ויגש לעבודה בפועל ממש ואל יבוש מפני המלעיגים מבית ומבחוץ, ואל יפול ברוחו אם בהתחלת העניינים יפגש במכשולים ובהעלמות והסתרים, וידע אשר עליו לפעול ... ונתנו לו הכחות ע"ז ויש עמדו כח המשלח הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע. ובמילא יעשה ויחזור ויעשה, ואם לא יצליח ח"ו בפעם הראשונה כו' והשלישית אעפ"כ יעשה פעם הרביעית. ובודאי סוף ההצלחה לבוא. ורק באופן כזה אפשר לפעול ולהצליח.

בברכה שיבשר בשורות טובות

(קטע ממכתב, ללא האריך)

אופטימיות – הטוב האמיתי ינצח

אחת מההדרכות של כ"ק מו"ח אדמו"ר היא הנקריית בל' העולם 'אופטימיות', ובל' החסידות- בטחון אשר סוף כל סוף ינצח הטוב האמתי, ולא רק בהנוגע לעתיד הרחוק ולהכלל, אלא גם בהנוגע להפרט ובעתיד הקרוב.

(אנרות קודש חיי"א ככתב נתקן)

בסוף הרע יתבטל, הטוב יכריע לטובה!

...חייבים לזכור תמיד כי הטוב והקדושה - כפי שתורתנו, תורת חיים, מסבירה מהם טוב וקדושה - נצחיים הם ובלתי ניתנים לביטול, מכיון שהם נובעים ונוצרים מן הנשמה, מן הניצוץ האלוקי שבאדם,

ואילו המעשים השליילים, הלא-טובים, קשורים ונובעים מן הנפש הבהמית (הבהמה שבאדם) והיצר הרע, והם מוגבלים מעצם מהותם, ולכן הם עשויים להתבטל לגמרי ולהימחק.

המעשים הרעים הלא-טובים הם זמניים בלבד, וניתנים - באמצעות תשובה אמיתית ונכונה - לתיקון ולהעברה.

בהכרח שהאמור לעיל יעורר אצל כל אחד (יהיו אשר יהיו תוצאות חשבון-הצדק שלו על השנה החולפת) תחושה של עידוד ותקוה איתנה לעתיד,

בידעו שמעשיו הטובים מן השנה החולפת הם נצחיים, והכניסו אור בחייו, במשפחתו ובכלל ישראל, שהרי "כל ישראל ערבים זה בזה", קשורים זה לזה ומהווים יחידה אחת.

מכך מובן שגם אם אפילו מתגלות לעתים תופעות המראות על ירידה, לא כולם נהיים חכמים יותר ויראי-שמים יותר, הרי באמת ובפנימיות - בכל שנה, בכל יום ובכל רגע נעשה הטוב בעולם חזק יותר וגדול יותר, שכן בכל רגע מתווספות פעולות טובות.

ואפילו כאשר נראה שהלא-טוב מקבל משקל יתר הרי זה רק באופן זמני. סוף סוף חייב הטוב להכריע והלא-טוב חייב להתבטל לגמרי, שכן בורא העולם ומנהיגו קבע שהכל ישובו בתשובה, והקב"ה, המרבה לסלוח אפילו על עבירות שחזרו ונשנו פעמים רבות, יקבל את התשובה, "כי לא

אור הנשמה שבניגון

כלי הפותח כל החותמות

סיפר לי [החסיד ר' גרשון דב מפאהאר]: שמעתי מחסידים הראשונים (של אדמו"ר הזקן), שנתקרו לחסידות ע"י התפלה בנגינה – הניגונים החסידיים פעלו עליהם. וסיים (ר' גרשון דב): "הנני מתמרמר על שאיני מנגן – אף שהנני ג"כ כבד פה אין זה נוגע לי כ"כ – והנני חושב זה לי לעונש". וזלגו עיניו דמעות.

בכלל בכי' שלו היתה בכי' פנימית...

אמר כ"ק אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע: לכל חותם יש מפתח המיוחד לו. אבל אצל האומן יש כלי שעל ידו יכול לפתוח כל החותמות וזהו ענין הנגינה.

צוה לנגן ואמר שכ"ק אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע אמר שאוהב הוא בכל ענין מתינות וגם בנגינה צריך להיות כן.

(ספר השיחות תש"ו עמ' 9-10)

הרגשת אור הנשמה שבניגון

בליובאוויטש היה נהוג לנגן כל ניגון, ג' פעמים, ה' פעמים או ז' פעמים.

הוד כ"ק אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע שמע בהזדמנות מסוימת, כיצד חסיד מנגן ניגון ובשעת מעשה החסיד הרגיש – רבי, וחי וחוה מחדש את ה"יחידות" שהיתה לו אצל הרבי.

עניינו של ניגון הוא שירגיש בו את אור הנשמה שישנו בניגון.

(משיחות שש"פ ה'ת"ש – נדפס בספר הניגונים ח"א סוף עמ' כח, עמ' כט)

